

[Indenrigs- og boligministeren.]

vil i nogen grad være koncentreret omkring visse områder i landet, og der vil her kunne opstå en endog følelig knaphed på faglært arbejdskraft. Derfor har vi ved fordelingen af statslånetilsagnene til byggeføretagender, som først kan komme i gang i foråret 1952, måttet tage hensyn til kravene fra militærbyggeriet. Der er i det hele taget truffet foranstaltninger, hvorved den nødvendige arbejdskraft skulle kunne tilføres de områder i landet, hvor militærbyggeriet bliver særligt fremtrædende, men selvfølgelig kan det ikke undgås, at militærbyggeriet lokalt kan komme til at betyde, at civile byggeføretagender, som man ønskede igangsat, må udskydes.

Må jeg herom sige til det ærede medlem hr. Andreas Hansen, at vel er Haderslev et af de områder, hvor man må regne med en betydelig aktivitet for forsvarsministeriets regning, men forholdet er dog det, at boligministeriet ikke har sager liggende om statslån til boligbyggeri i Haderslev. Den sidste statslånebevilling blev givet den 9. november og omfatter 16 aldersrenteboliger. Dertil kommer, at vi i september i år i princippet har godkendt planer til et projekt med 56 lejligheder, men endnu er statslåneansøgningen ikke indsendt til ministeriet.

På kort sigt findes der da ingen anden vej til billiggørelse af byggeriet end den, jeg har peget på, og som består i at opnå nedgang i byggeprisindekset ved hjælp af fornyet konkurrence mellem byggeriets forskellige faktorer. Jeg er mig fuldt bevidst, at dette ikke straks vil føre til så mange færdiggjorte lejligheder, som vi fik i 1949, men til gengæld er det mit håb, at disse lejligheder efterhånden kan opnås til en pris, som befolkningen kan betale.

Så højt som byggeomkostningerne nu er kommet op, er det også nødvendigt at udvide den største kritik overfor enhver ekstraordinær udfoldelse i byggeprojekterne. Jeg deler ganske den opfattelse, at det vigtigste i øjeblikket er, at en bolig indeholder tilstrækkeligt mange rum. Mindre vigtigt er det, om udstyret svarer til alle den moderne tekniks fremskridt. I boligministeriet har vi set, at der findes en lang række mindre betydningsfulde genstande i udstyret, og hvis man opgiver alt dette, vil det kunne give en nettogevinst på op til ca. 3 000 kr. på hver lejlighed, som er forelået udstyret med den største komfort. Det drejer sig om køleskabe, elektriske komfurer, badeværelseudstyr, visse fliser, låse

i døre imellem værelserne, særlige vindueskonstruktioner, støbte altankasser o. s. v.

Det er efter min mening naturligt under de nuværende forhold at gennemføre disse besparelser ikke blot af finansielle grunde, men især for dermed at medvirke til at holde huslejen så langt nede som muligt. Jeg kunne herom tilføje, at vi almindeligvis regner med, at en lejlighed kræver en anskaffelsespris i håndværkerudgifter på ca. 30 000 kr., og så ville altså besparelser efter den linie, jeg her anfører, kunne føre til, at man kunne få 11 anvendelige og gode lejligheder, hvor man nu kun kan få 10.

På længere sigt er en nedbringelse af håndværkerudgifterne i høj grad mulig, hvis vi kunne komme den strenge tradition, som præger byggeriet og boligforholdene, til livs. I boligministeriet arbejder man med disse problemer, men jeg ville give det høje ting dårlige oplysninger, hvis jeg påstod, at de tekniske forbedringer, man nu ser indført på byggepladserne, har givet sig synlige udtryk i en billiggørelse af byggeriet. Selv de allernyeste metoder med fabriksstøbte elementer eller med glideforskalling og anvendelse af ufaglært arbejdskraft i stedet for faglært har foreløbig snarere vist sig at være dyrere end håndarbejdet. Det er utroligt, men sandt. Selvom der ofte er blevet bygget med forholdsvis billige elementer, og selvom dette er blevet begunstiget af en særlig lovgivning, er det ikke mit indtryk, at de såkaldte elementhuse er billigere end andre huse, tværtimod.

Men jeg er selv overbevist om, at vi her befinder os på eksperimenternes stadie. Disse nye byggemetoder vil engang komme til at billiggøre byggeriet, og især vil de gøre det, hvis vi kunne nå til at foretrække mere enkle bygningskonstruktioner end dem, man hidtil har anvendt. Det er jo skik og brug her i landet, at når vi bygger et enfamilieshus, bygger vi det sådan, at det kan stå i 100 år, hvilket vil sige, at det til sidst står i vejen for enhver fornuftig udvikling. Denne side af sagen må vi til at ofre betydeligt mere opmærksomhed, end vi har gjort før. I gamle dage, da træ var billigt, kunne man stille betydelige krav til trækonstruktionen, men efterhånden synes jeg at det vigtigste må være, at man stiller sådanne krav, som honoreres af de mennesker, der skal have hjem og bolig i det for deres livstid.

Den vigtigste betingelse for, at standardisering, rationalisering og forøget mekanik i det hele taget kan øve indflydelse på bygge-